

On Creation, Judgement and Joy – an Existentialist Connection

R. Mois Navon

Beit HaKenneset HaSefaradi BeRimon – Rosh Hashana 5783

היום הרת עולם
היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם

So we repeat, again and again during the Musaf prayers. But did you ever wonder why the day of creation (of man) is the day of judgement? I mean: what exactly is the connection? Creation. Judgement. Very strange.

And another strange thing about Rosh Hashana is that it is a holiday (chag). But how can we be rejoicing if we are being judged? The Gemara teaches that it is a holiday, and one of judgement, by noting the juxtaposition of two verses in Psalms:

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף ח עמוד א-ב

תהלים (פא:ד) "תקעו בחודש שופר בפסח ליום חגנו": איזהו חג שהחדש מתכסה בו - הוי אומר זה ראש השנה וכתוב תהלים (פא:ה) "כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב".

The Gemara continues to make clear that while the first verse is about celebrating Rosh Hashana, the second verse is about the judgement inherent in the day:

תנו רבנן: כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב, מלמד שאין בית דין של מעלה נכנסין לדין אלא אם כן קידשו בית דין של מטה את החדש. תניא אידך: כי חק לישראל הוא, אין לי אלא לישראל, לאומות העולם מנין - תלמוד לומר משפט לאלהי יעקב. אם כן מה תלמוד לומר כי חק לישראל? מלמד שישראל נכנסין תחילה לדין.

And if you might think that "hag" doesn't necessarily mean rejoicing, the Mishna Berura details for us that it means explicitly to rejoice – "vesamachta behagecha" like Sukkot – despite the seeming anomaly that the day is one of judgment ("yom hadin"):

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקצז סעיף א

אוכלים ושותים ושמחים, ואין מתעניין בר"ה

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקצז סעיף א (א)

אוכלים ושותים ושמחים - ר"ל אף שהוא יום הדין מ"מ מצוה של "ושמחת בחגך" שייך גם בו, שגם הוא בכלל "חג" כדכתיב: 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו' ונאמר בנחמיה (ח:י): 'אכלו משמנים ושתו ממתקים וגו' כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות יקוק היא מעוזכם':

What exactly is the meaning of “the joy of the Lord is your strength”? We will return to that at the end.

But for now, I am asking about two anomalies of Rosh Hashana – (1) what is the connection between the birthday of man and judgement? and (2) why would we celebrate such judgement?

We could answer both questions via the famous Midrash (Vay. R. 29:1) that gives us the play-by-play chronology of man’s creation:

ויקרא רבה (מרגליות) פרשת אמור פרשה כט [א] בחדש השביעי באחד לחדש (ויקרא כג, כד).
לעולם י”י דברך נצב בשמים (תהלים קיט, פט). תני בש’ ר’ אליעזר בעשרים וחמשה באלול נברא
העולם. אתיא דרב כהדא דר’ אליעזר דתאני בתקיעתא דרב זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום
ראשון, כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב (שם /תהלים/ פא, ה). ועל המדינות בו יאמר איזו
לחרב ואיזו לשלום, איזו לרעב ואיזו לשובע, ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות. אתה מוצא
באחד בתשרי נברא אדם הראשון. שעה ראשונה עלה במחשבה [למה זה חשוב?], שנייה נמלך
במלאכי השרת, שלישית גיבלו, רביעית ריקמו, חמישית עשאו גולם, ששית נפח בו נשמה, שביעית
העמידו על רגליו, שמינית הכניסו לגן עדן, תשיעית צוהו, עשירית עבר על ציוויו, אחת עשרה דננו,
שתים עשרה נתן לו דימיס. אמ’ לו הקב”ה אדם הרי אתה סימן לבניך, מה אתה נכנסת לפני בדין
ונתתי לך דימיס אף בניך נכנסין לפני בדין ואני נותן להם דימיס [פ”י הערוך: גזר דין של חסד (מת’
כהונה)]. אימתי בראש השנה, בחדש השביעי באחד לחדש.

So this midrash answers our questions in that: (1) The day of man’s creation is the day of judgement because that was the day he sinned and was judged; and (2) he was judged favorably so thus we rejoice that the day augurs well for favorable judgement.

My problem is that the Midrash is that it doesn’t explain why Rosh Hashana is Judgement Day – *lebahila* – intrinsically. The midrash gives, what we might call, a historical answer. On this day in history Adam was judged favorably. Fine. Like Pesah on the 15th of Nissan. Why do we celebrate Pesah on that day? Because that is the day the Jews left Egypt. It is a historical date. But remember, the poem says, “Today is the Birthday of the World, Today all creatures of the world stand in judgement.” It doesn’t say, “Today is the day Adam was judged; today all the creatures of the earth are judged” It may be good, even propitious, that today Adam was judged, since it is a siman (good omen) for us, it augurs well for us that he too was judged today, and judged favorably. But all that is *bidieved*, after the fact, historical.

I believe that there is something far more profound connecting creation to judgement. There is a philosophical answer, an intrinsic reason why the day of creation is the day of judgment. It is actually a very simple answer: if man were not created he could not be judged. I don't mean that if he didn't "exist" but rather if he wasn't "created" – that is, if he just evolved randomly – through evolution – there would be no objective basis to judge him.

To appreciate my point here, to appreciate the power of the day, permit me to share with you the philosophy of Jean Paul Sartre, the great 20c existentialist philosopher. Yes, it is perhaps, unorthodox to bring the words of one of the world's great atheists to understand one of Judaism's holiest days; but sometimes we can get a better appreciation for what we have by looking at people who don't.

Sartre explains as follows:

*The existentialist ... finds it extremely embarrassing that God does not exist, for there disappears with Him all possibility of finding values in an intelligible heaven. There can no longer be any good a priori, since there is no infinite and perfect consciousness to think it. It is nowhere written that "the good" exists, that one must be honest or must not lie, since we are now upon the plane where there are only men. Dostoevsky once wrote: "If God did not exist, everything would be permitted"; and that, for existentialism, is the starting point. **Everything is indeed permitted if God does not exist**, and man is, in consequence, forlorn, for he cannot find anything to depend upon either within or outside himself."*

האקזיסטנציאליסט... מוצא את זה שאלוהים אינו קיים מביך ביותר, כי נעלמת איתו כל אפשרות למצוא ערכים בשמיים. אין אפשרות יותר ל"טוב אפריורי", שכן אין תודעה אינסופית ומושלמת [כלומר: אלוקים] לחשוב זאת [כלומר: הטוב]. לא כתוב בשום מקום שקיים "הטוב", שצריך להיות "ישר" או "לא לשקר", מכיוון שאנחנו נמצאים כעת במישור שבו יש רק בני אדם. דוסטויבסקי כתב פעם: "אם אלוהים לא קיים, הכל מותר"; וזו, עבור האקזיסטנציאליזם, נקודת המוצא. הכל אכן מותר אם אלוהים אינו קיים, והאדם, כתוצאה מכך, עזוב [אבוד, נטוש]; כי הוא לא יכול למצוא במה לסמוך, לא בתוך עצמו ולא מחוצה לו".

To understand his point, let's analyze these five sentences, one by one:

The existentialist ... finds it extremely embarrassing that God does not exist, for there **disappears** with Him all possibility of finding **values** in an intelligible heaven.

האקזיסטנציאליסט... מוצא את זה שאלוהים אינו קיים מביך ביותר, כי נעלמת איתו כל אפשרות למצוא ערכים בשמיים.

(a) First of all let's understand what is an existentialist. Existentialism, by definition, says that EXISTENCE comes before ESSENCE. What does that mean? Normally when we want to make something (e.g., a table), first we think about what we want the thing for, what is its purpose, its essence. Once we know what we want the object for, we set about making it – we bring it into existence. This is called ESSENCE before EXISTENCE – מהות לפני קיום – sometimes referred to as essentialism - (מהותיות). But if there is no creator, no one to think of the purpose of the object before it is made, if the object just appeared, just evolved on its own (התפתח באמצעות אבולוציה), so now we have EXISTENCE before ESSENCE – what is known as “Existentialism” (קיומיות). Sartre, elsewhere, explains it like this:

*... man **first** of all **exists**, encounters himself, surges up in the world – and **defines** himself afterwards. If man, as the existentialist sees him, is not definable, it is because to begin with he is **nothing**. He will not be anything until later, and then he will be **what he makes of himself**.*

... האדם, קודם כל, קיים, פוגש את עצמו, מתגבר בעולם - ולאחר מכן, מגדיר את עצמו. אם האדם, כפי שהאקזיסטנציאליסט רואה אותו, אינו ניתן להגדרה, זה בגלל שמלכתחילה הוא כלום. הוא לא יהיה משהו עד מאוחר יותר, ואז הוא יהיה מה שהוא עושה מעצמו.

It should be said here that of course everyone – religious or secular – wants to “make something of themselves,” needs to “make something of themselves.” What Sartre is saying here is that, as opposed to a religious person who believes he has a purpose, and makes something of himself in seeking to fulfill that purpose,¹ the atheist has no purpose, no essence, he is nothing and so he must come up with something – arbitrary – that he wishes to make of himself.

¹ “Both Adams want to be human. Both strive to be themselves, to be what God commanded them to be, namely, man” (R. Soloveitchik, Lonely Man of Faith, p. 18).

(b) So, now that we understand this basic definition of existentialism, we return to Sartre's first claim here – he is embarrassed that God does not exist because without God there are no values. Again:

*The existentialist ... finds it extremely embarrassing that God does not exist, for there **disappears** with Him all possibility of finding **values** in an intelligible heaven.*

האקזיסטנציאליסט ... מוצא את זה שאלוהים אינו קיים מביך ביותר, כי נעלמת איתו כל אפשרות למצוא ערכים בשמיים.

Why is he embarrassed? Because, quite simply, life without values is worthless. There is no point. It is all a sham. If I can't explain to you what I am about, I am embarrassed. It's like someone comes up to me and says, "so, what do you do" – and I look at him, and say, "I don't know." Or better, I say, "I'm an engineer – developing autonomous vehicles" and then the question is: Why? And I answer, "well, it will save lives." Sartre might respond: And who says you are helping, maybe you are just prolonging the suffering of people without purpose. Without a God, life is embarrassing; there is no purpose, there are no values, we live in a vacuum.

But why are there no values? Sartre goes on to explain:

There can no longer be any good a priori, since there is no infinite and perfect consciousness to think it.

אין אפשרות יותר ל"טוב אפריורי", שכן אין תודעה אינסופית ומושלמת לחשוב זאת.

So as we said, the reason that something has a purpose is because someone thought to make it for that purpose. Furthermore, the definition of good and bad for that object is that it fulfills its purpose. A good table is one that fulfills the definitions that I, its creator, defined for it. It is sturdy, supports the weight I intended, it is the right height, etc.. But if no one created it, if it just appeared – e.g., I found an old tree stump (גדם עץ) – then I can not judge it as "good" or "bad" in doing its intended function, because it has **no** intended function. I may try to use it as a table, but if it doesn't do the job, that doesn't mean it is "bad," rather, it is a bad table – but who said it was supposed to be a table?!

The same is true for human beings. If there is no “infinite and perfect consciousness” – i.e., God – to have thought about a purpose in creating man, so he has **no** purpose, and there is no *a priori* good. There is no good, intrinsically (מהותית). We may come up with some “good” ourselves – like giving charity, healing the sick, etc.. But these are not intrinsically good, they instrumentally good (באופן אינסטרומנטלית). We find that they are helpful in society and we find that living in such a society is good for us. But these are explanations *a posteriori* (*bidieved*) not *a priori* (*lechathila*). Only the creator could say giving charity is a good inherent in creation. Only the creator could say murder is a bad inherently. People can only say it is bad instrumentally, i.e., it is not good for us if people go around killing people. But if we decided that it was helpful, who could say that we were wrong? Indeed, that is why there are great debates in secular ethics about the propriety of “corner cases” like suicide, euthanasia, etc.. And so explains Sartre in his next sentence:

*It is nowhere written that “the good” exists, that one must **be honest** or must **not lie**, since we are now upon the plane where there are only men.*

לא כתוב בשום מקום שקיים “הטוב”, שצריך להיות ישר או לא לשקר, מכיוון שאנחנו נמצאים כעת במישור שבו יש רק בני אדם.

Here Sartre brings explicit examples of things that people take for granted as good and bad. But we cannot take anything for granted, he explains. If there is no God, then there is no one to say that anything is absolutely good or bad.

Dostoevsky once wrote: “If God did not exist, everything would be permitted”; and that, for existentialism, is the starting point.

דוסטויבסקי כתב פעם: “אם אלוהים לא קיים, הכל מותר”; וזו, עבור האקזיסטנציאליזם, נקודת המוצא.

Exactly. Because existence comes before essence. We exist and must now define our purpose and with it, what is good and bad within that self definition. So, we start at the origin: everything is permitted. There is no one to say that something, anything, is forbidden – in absolute terms.

Everything is indeed permitted if God does not exist, and man is, in consequence, forlorn (אבוד, נטוש); for he cannot find anything to depend upon either within or outside himself."

הכל אכן מותר אם אלוהים אינו קיים, והאדם, כתוצאה מכך, עזוב (אבוד, נטוש); כי הוא לא יכול למצוא במה לסמוך, לא בתוך עצמו ולא מחוצה לו".

And this brings him to his great lament. Man is forlorn, lost. He has no purpose, he has no direction, he has no definition of good and evil. The idea of being "forlorn" – abandoned – is that you thought you had a parent but you don't, it is as if you were left as a baby on a street corner.

Ultimately Sartre explains that because of this Godless world, we live our lives in Abandonment (אבוד), Anguish (צער) and Despair (ייאוש). In a word, our lives are: Absurd.

The Turn

So now we can understand the deep philosophical connection between Rosh Hashana and Judgment Day. Today the world was created, today all the creatures stand judgement (היום הרת עולם, היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם). It is precisely because the creatures of the world were created – created with a purpose, created with a definition of what is good and what is bad – that they can be judged.

And this, by the way, is why the Midrash makes a point of delineating the actual creation of man - first and foremost – starting with God's thought:

אתה מוצא באחד בתשרי נברא אדם הראשון. שעה ראשונה עלה במחשבה,

Of course, God thought of the idea before creation itself as we say that the world was created for man:

מלבי"ם תהלים פרק קד פסוק א

סדר הכל בחכמה ובהשגחה יתירה שכל אחד תכלית לחברו עד האדם שהוא תכלית כל הבריאה.

However, here "*alah be'machshavab*" – that very purposeful thought now came before God, as it were. He is creating man for purpose – man has an essence BEFORE his

existence. And to emphasize that indeed man is being created for a purpose, God goes to “discuss it with the angels”:

שנייה נמלך במלאכי השרת,

The details of which are found in another midrash:

בראשית רבה (וילנא) פרשה ח

א"ר סימון בשעה שבא הקב"ה לבראת את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות, מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא, הה"ד (תהלים פה) חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו, חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים, ואמת אומר אל יברא שכולו שקרים, צדק אומר יברא שהוא עושה צדקות, שלום אומר אל יברא דכוליה קטטה, מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ הה"ד (דניאל ח) ותשלך אמת ארצה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה "רבו העולמים מה אתה מבזה תכסיס אלטיכסייה שלך?" תעלה אמת מן הארץ, הדא הוא דכתיב (תהלים פה) אמת מארץ תצמח, רבן אמרי לה בשם ר' חנינא בר אידי ורבי פנחס ורבי חלקיה בשם רבי סימון אמר, "מאד", הוא "אדם" [כלומר אותן אותיות], הה"ד "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", והנה טוב אדם, ר' הונא רבה של צפורין אמר עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם אלו ומתעסקין אלו עם אלו בראו הקב"ה, אמר להן מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם.

Following this emphasis on creating man with a purpose (faults and all), God goes about making him physically and spiritually, puts him in his world (Gan Eden), and commands him.

שלישית גיבלו, רביעית ריקמו, חמישית עשאו גולם, ששית נפח בו נשמה, שביעית העמידו על גליו, שמינית הכניסו לגן עדן, תשיעית צוהו,

This act of commanding demonstrates that man has a purpose with a clear definition of right and wrong – what the creator says is such.² Again, inherent “right” or “wrong” comes only as a result of inherent purpose.

Man, as we know, then fails, is judged and acquitted:

עשירית עבר על ציווי, אחת עשרה דנו, שתים עשרה נתן לו דימים [זיכוי].

Finally, there is joy.

אמ' לו הקב"ה אדם הרי אתה סימן לבניך, מה אתה נכנסת לְפָנַי בדין ונתתי לך דימים אף בניך נכנסין לפני בדין ואני נותן להם דימים.

² “By giving man the law, his Maker declares: I do care how he lives and what he does with his life” (R. Berkovits, God, Man and History, p.89-90).

But the joy is much more profound than simply knowing that God judges us with mercy as he did Adam.

The joy is that we *can* be judged. And that, of course, is because we were created. So there is an absolute definition of purpose, of right and wrong, there is an absolute definition of what we are to do, of what we are to become. We are not forlorn. Our lives are not absurd. And this is the very essence of why we are rejoicing. Indeed, there is probably no greater reason than this to rejoice! Even more so than Sukkot!

And this is why the Mishna Berura explains we are to eat and drink and rejoice:

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקצז סעיף א (א)
אוכלים ושותים ושמחים - ר"ל אף שהוא יום הדין מ"מ מצוה של "וְשִׂמְחֶתָּ בְּחֻגְדָּךְ" שייך גם בו שגם הוא בכלל "חג" כדכתיב: 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו' ונאמר בנחמיה ח' 'אֲכָלוּ מִשְׂמֵנִים וְשָׂתוּ מִמִּתְקִים וגו' כִּי קְדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֲדֹנָינוּ וְאֵל תַּעֲצְבוּ כִּי חֲדוֹת יְקֻנָּה הִיא מְעֻזְכֶּם':

If we read the Mishna Berura carefully, he is trying to explain *why* we are to rejoice. First he acknowledges that it is Yom HaDin and therefore it would not seem like a time for joy. But then he says that nevertheless there is an aspect of "vesamachta behagecha". How does he prove this? From the verse that calls the day "Hag". All that is quite technical, it tells that the day is a Hag but it doesn't tell us *why* we are rejoicing. He then bring the verse from Nechemia who says:

"Go and enjoy choice food and sweet drinks, and send some to those who have nothing prepared. This day is sacred to our Lord. Do not grieve, **for the joy of the Lord is your strength.**"

נחמיה פרק ח (י) ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכוך לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות יקנן היא מעוזכם:

There are various ways to read this phrase – "The joy of the Lord is our strength" – however, in light of our understanding of Rosh Hashana, I believe it means that it is precisely in that we rejoice in God, the Creator, the One who defines purpose and value, that we find strength – the strength to live.³ Precisely the opposite of Sartre who finds

³ There is support for this reading in the Metzudat David (ad loc):

מצודת דוד נחמיה (ח:י): כי חדות ה' - ר"ל "שמחת יום טוב" שהיא שמחה של מצוה היא תתן לכם עוז ותעצמות.

weakness, lack of strength to live in a world that there is no “infinite and perfect consciousness.”

Our rejoicing gives us strength. In rejoicing that there is a God, that there is a judge and a judgement (יש דין ויש דיין) we gain strength to pursue the purpose of our lives, to live in joy (בשמחה) not anguish (בצער), in contentment (סיפוק) not despair (ייאוש), to live proud (גאוה) not embarrassed (במבוכה).

To conclude, I bless you, as did Nechemia ~2500 years ago, to rejoice this day:

לְכוּ אֲכֹלוּ מִשְׂמְנִים וּשְׂתוּ מִמַּתְקִים ... כִּי קִדְוֹשׁ הַיּוֹם לְאַדְגִּינוּ וְאַל תַּעֲצֹבוּ כִּי חֲדָוֹת יִקְזֹק הָיָא
מְעֹזְכֶם :

Shana Tova.

EXTRA

- The Judgement is not a final one but more like an evaluation of progress – which can only be done because there is a telos that we are all trying to work toward.
- Why is their rejoicing on Judgement day? because it means there is a purpose, without which our lives are full of: abandonment, anguish and despair. That is how Sartre describes life without God.

משנה ראש השנה א'ב'

ב) (בארבעה פרקים העולם נידון... בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון. שנאמר (תהלים לג, טו) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם...

היום הרת עולם
היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם
אם כבנים אם פעבדים
אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים
ואם פעבדים עינינו לה תלויות
עד שתתחננו ותוציא כאור משפטנו
איום קדוש